

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОСВІТА І ЗДОРОВ'Я ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ

ФАКУЛЬТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ,
СПОРТУ І ЗДОРОВ'Я



Український державний університет
імені Михайла Драгоманова

2024 р.

УДК 37.016:613]:005.745
0-72

Матеріали VI Міжнародного симпозиуму «Освіта і здоров'я підрастаючого покоління»: Зб. наук. Праць / За ред. Білик В.Г. Вип. 6. К.: Алатон, 2024. 227 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Андрущенко Віктор Петрович – ректор Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, академік НАПН України, Член кореспондент НАН України, доктор філософських наук, професор.

Тимошенко Олексій Валерійович – декан факультету фізичного виховання, спорту і здоров'я, Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доктор педагогічних наук, професор.

Білик Валентина Григорівна – завідувачка кафедри здоров'язбережувальної освіти та фізичної рекреації Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доктор педагогічних наук, професор.

ISBN 978-617-7834-38-9

© Редакційна колегія, 2024
© Автори статей, 2024
© Видавництво «Алатон», 2024

В умовах здорового образу життя відповідальність за здоров'я формується у студента як частина загальнокультурного розвитку, що виявляється в єдності стильових особливостей поведінки, здатності побудувати себе як особистість відповідно до власних уявлень про повноцінне в духовному, моральному і фізичному ставленні до життя. [1]

З огляду на зазначене, вчитель повинен бути готовим до здійснення такої діяльності в умовах загальноосвітнього навчального закладу, а підготовка до неї повинна відбуватись у навчально-виховному процесі вищої школи. Відомо, що у хворих учителів не може бути здорових учнів, тому важливо, щоб подаючи приклад своїм вихованцям, учитель був здоровим і фізично, і морально, і психічно; не лише пропагував здоровий образ життя, а й сам дотримувався його в повсякденному житті та

діяльності для власного оздоровлення. [4, - с. 170-175.]

Вища школа покликана не лише підготувати майбутніх учителів до здійснення професійної діяльності, а й сформувати навички здорового образу життя. Здоровий образ життя учителя загальноосвітніх навчальних закладів, на нашу думку, передбачає сформованість навичок повсякденної поведінки, що спрямована на збереження і зміцнення власного здоров'я (фізичного, психічного, морального, духовного соціального, професійного), дотримання ціннісних настанов щодо здоров'я і здійснення педагогічної діяльності, що ґрунтується на організації навчально-виховного процесу з урахуванням формування здоров'язбережувальних навичок і вмій. [5, с. 243-246].

Список використаних джерел

1. Антонова О.Є. Професійна підготовка педагогічно обдарованої молоді у контексті ідей І. Огієнка. Режим доступу: <http://studentam.net.ua/content/view/7930/97/>
2. Бочелюк В.Й. Дозвіллезнавство / В.Й.Бочелюк, В.В.Бочелюк. Режим доступу: http://tourlib.net/books_ukr/bocheluk12.html
3. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: навчальний посібник / Н.П.Волкова. – К.: ВЦ «Академія», 2016. – 256 с. (Альма-матер).
4. Євтух М.Б. Сучасні тенденції професійної підготовки вчителя / М.Б.Євтух // Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та вузі: зб. наук. пр. – Рівне: «Волинські обереги», 2022. – Вип.3.
5. Мельничук І.М. Загальна методична характеристика тренінгів: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Освітні інновації: філософія, педагогіка, психологія», (16 – 17 квітня 2020 року) / І.М. Мельничук – Суми : ВТД «Університетська книга», 2008.

РОЛЬ ЗАСОБІВ І МЕТОДІВ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ У ВІДНОВЛЕННІ ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ

Кузьменко Вікторія Юрївна

Старший викладач кафедри фізкультурно-спортивної реабілітації та спортивних і рухливих ігор Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Денисов Сергій Петрович

студент 2 курсу спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Качур Євген Юрїйович

кандидат медичних наук, доцент кафедри фізкультурно-спортивної реабілітації та спортивних і рухливих ігор Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Неухильне зростання кількості людей з інвалідністю – важлива проблема сучасного суспільства, а його гуманізація ставить перед вченими складне завдання з організації

допомоги цьому контингенту – пошуку ефективних педагогічних методів як в корекції порушених функцій, так і в їх успішній соціалізації.

Значну частину контингенту осіб з інвалідністю складають діти. Інвалідність дитячого населення сьогодні є складною проблемою, оскільки вона є медичною, соціальною, психологічною, економічною проблемою державного значення, а піклування суспільства про інвалідів дитинства триває довгі роки.

В Україні за результатами епідеміологічних досліджень на 1000 нормальних пологів одна дитина народжується з повною глухотою, у 2–3 глухота розвивається в перші два роки життя. Б. Мороз і А. Ростунов вказують на те, що державі нараховується близько 300 тис. дітей і 1 млн дорослих із порушенням слуху, які потребують слухопротезування, у тому числі з глухотою – 11 тис. дітей та 100 тис. дорослих [6].

Захворювання, які призводять до зниження чи втрати слуху, є однією з найсерйозніших медичних та соціальних проблем. Оскільки слуховий аналізатор є одним із найінформативніших щодо отримання інформації з навколишнього світу, то зниження слухової функції, не кажучи про її втрату, значно погіршує якість життя, порушуючи становище людини в суспільстві, обмежує її у виборі фаху, а нерідко призводить до виключення із соціуму. Слух також має велике значення для загального розвитку та формування особистості, зокрема для розвитку мови в дитини, яка чинить вирішальний вплив на її психічний розвиток.

На сучасному етапі розвитку освіти в Україні набуває актуальності проблема підвищення якості навчання і виховання дітей з порушеннями слуху та підготовка їх до самостійного життя. Право на рівний доступ до якісної освіти та навчання за місцем проживання мають усі без винятку діти, адже воно закріплене Конституцією України та іншими нормативно-правовими документами. Саме тому, проблема навчання дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі дітей з порушеннями слуху, у закладах загальної середньої освіти набуває неабиякої актуальності, адже кожна дитина, незважаючи на стан здоров'я, наявності фізичного або інтелектуального порушення, має право на освіту, якість якої не відрізняється від якості освіти її однолітків.

Зазначимо, що відповідно Постанови Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 р. № 957 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти», особи з особливими освітніми потребами можуть здобувати освіту у закладах з інклюзивним навчанням. А батьки дитини мають право обирати заклад освіти, освітню програму, вид і форму здобуття освіти. І, якщо батьки бажають, щоб дитина навчалася в ЗЗСО, то керівник закладу освіти на підставі заяви одного з батьків (інших законних представників) учня та висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини, що надається інклюзивно-ресурсним центром, утворює інклюзивний клас та організовує інклюзивне навчання з урахуванням рівня підтримки, рекомендованого інклюзивно-ресурсним центром [7].

У дітей із вадами слуху простежено тісний взаємозв'язок між фізичним станом, фізичною підготовленістю і розвитком психофізичних якостей, тому спеціально організований процес фізичного виховання не лише сприяє нівелюванню наслідків відставання у фізичному розвитку дітей цієї нозології, але також забезпечує активізацію пізнавальних процесів учнів, що чинить позитивний вплив на їх мовний розвиток. Тому фізкультурно-спортивна реабілітація дітей із порушеннями слуху є комплексною проблемою підвищення рівня їхнього соматичного здоров'я, працездатності, рухової активності й розвитку психофізичних здібностей.

О. Козак вказує, що засобами реабілітації являються спеціальні засоби для самообслуговування, догляду, орієнтування, спілкування і обміну інформації та засоби для навчання і занять трудовою діяльністю, протезні вироби (слухові протези); масаж – використовується точковий та пневматичний масаж барабанної перетинки, також має місце Су-Джок на кистях, стопах та вухах; працетерапія – спрямована на оволодіння навичками самообслуговування [2].

Основними засобами фізичного виховання глухих і слабочуючих дітей є фізичні вправи, спрямовані на формування й усебічний розвиток їхніх координаційних здібностей, уключаючи вправи, що стимулюють розвиток «ручної спритності».

Г. Кучеренко розробив програму з фізичного виховання й методику розвитку силових якостей у глухих підлітків, які передбачають реалізацію корекційних завдань, спрямованих на поліпшення рівня життєдіяльності, формування необхідних рухових умінь і навичок, підвищення рівня фізичного стану й силових якостей та соціальної інтеграції в цілому [4].

Основними завданнями корекційно-розвиткової роботи з дітьми з порушеннями слуху є:

- розвиток особистості (когнітивної, емоційно-вольової, ціннісно-мотиваційної і поведінкової сфер) та формування комунікативних навичок за допомогою усної та жестової мов;

- удосконалення навичок спілкування на слухозоровій основі (використання збережених аналізаторів та розвиток слухового-/слухо-зоро-тактильного сприймання), сприймання та продукування мовлення;

- подолання вторинних порушень пізнавальної діяльності;

- розширення поняття про оточуюче середовище, поповнення запасу словесних та жестових одиниць;

- посилення слухового компоненту в умовах слухозорового та вібраційного сприймання мовлення [4].

О. Заставна вважає, що на сьогодні у світі існує багато різних підходів до виховання й навчання дітей із порушеннями слуху [1, с. 50]. Однією з альтернативних систем реабілітації дітей із порушеннями слуху, що принципово відрізняється від традиційних підходів, є верботональна методика. Ця методика передбачає одночасний розвиток усіх органів чуття, не пропонує ізолювати окремих видів сприйняття, не перебільшує роль певного стимулу або заміну іншим лінгвістичним кодом. Основним завданням методики є гармонійний розвиток дитини, її підготовка до соціальної адаптації та інтеграції, урахування індивідуальних здібностей.

У даний час значно зріс інтерес до проблеми допомоги дітям з функціональними вадами розвитку, у тому числі і дітям з вадами слуху. Для корекції психофізичного розвитку та інтеграції цієї групи дітей в сучасному суспільстві, зусилля педагогів повинні бути

спрямовані на пошук нових форм і методів навчання і виховання.

І. Ляхова вважає, що у середньому шкільному віці під час організації рухової діяльності дітей із порушеннями слуху потрібно застосовувати жестову систему й дактиль меншою мірою [5, с. 490]. Їх варто розглядати як додаткові, однак важливі та досить специфічні засоби комунікації для цієї категорії осіб, що забезпечують швидке засвоєння необхідної, але важкої для їхнього сприймання інформації. Більше уваги потрібно приділяти зчитуванню з губ, усному й писемному мовленню. При цьому широко застосовують частковопошуковий метод навчання з використанням навчальних карток у самостійній роботі школярів із порушеннями слухової функції щодо виконання ними рухових завдань. Навчальні картки повинні містити більш узагальнену інформацію про виконання рухових дій (назви вправ та їх графічне зображення, схеми пересувань, дозування фізичних вправ, короткі організаційно-методичні вказівки до них тощо).

Виходячи з даних аналізу літератури, педагогічного спостереження, опитування тренерів, та первинного обстеження глухих дітей Ю. Козицька та Н. Івасик запропонували методику навчання плавання, яка базується на дотриманні загальноприйнятого алгоритму навчання плаванню та складається з трьох основних блоків: теоретичного, практичного і контрольного [3].

Теоретичний блок має за мету формування у дітей розуміння термінології. Як правило у дітей із вадами слуху низький словниковий запас, тому важливо із першого заняття створити розуміння термінології у цих дітей для кращого розуміння ними навчального матеріалу. Окрім цього подаються теоретичні відомості про правила поведінки у басейні та відкритому водоймищі.

У практичний блок входять класичні вправи для навчання, та вправи координаційного характеру з циклу аквааеробіки з метою корекції вестибулярної стійкості. Оскільки порушення вестибулярного апарату ускладнює освоєння техніки плавальних рухів, до того ж дитина знаходиться у незвичному для себе, середовищі, ми у двічі збільшуємо, відносно здорових однолітків, вправи для

ознайомлення з водою, які проводяться ігровим методом.

Контрольний блок розроблений з метою моніторингу вчителем динаміки засвоєння учнями навчального матеріалу, у запропонованій нами методиці контрольні вправи виконуються в кінці кожного заняття. Цей розділ включає пропливання учнями контрольних відрізків (6 м, 8 м, 10 м, 12,5 м та 25 м) вивченими стилями у повній координації) без урахування часу (до уваги

береться якість пропливання контрольного відрізка (володіння учнем технікою плавальних рухів).

Таким чином, розкрито роль засобів і методів фізкультурно-спортивної реабілітації у відновленні здоров'я дітей з порушенням слуху. Вказано, що індивідуальна програма реабілітації повинна включати в себе такі фізичні вправи, як загальнорозвивальні, танцювально-ритмічні, ритмопластичні вправи, рухливі ігри, плавання та ін.

Список використаних джерел

1. Заставна О. Значення розвитку вестибулярного апарату для формування усного мовлення у дітей з порушенням слуху за верботональною методикою. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2018. № 3. С. 49-55.

2. Козак О.А. Фізична реабілітація дітей з порушенням слуху URL : <https://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/62-tridtsyat-persha-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/768-fizichna-reabilitatsiya-ditej-z-porushennyam-slukhu>

3. Козицька Ю.В., Івасик Н.О. Корекція координаційних якостей дітей із вадами слуху з використанням авторської методики навчання плаванню URL : <http://baltijapublishing.lv-omp/index.php/bp/catalog-/download-/296/8227/17177-1?inline=1>

4. Кучеренко Г.В. Розвиток силових якостей

глухих підлітків у процесі фізичного виховання : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.03. Одеса, 2007. 19 с.

5. Ляхова І.М. Вербальні та наочні методи навчання школярів з порушеннями слуху в навчально-педагогічному процесі з фізичного виховання. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2017. Вип. № 56-57. С. 488-495.

6. Мороз Б.С., Ростунов А.Т. Діти з порушенням слуху: крок за кроком від діагностики до інклюзії : посібник для фахівців і батьків. 2013. 102 с.

7. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 р. № 957. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-p#Text>.

СПРЯМУВАННЯ ЗАСОБІВ І МЕТОДІВ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ НА ВІДНОВЛЕННЯ ЗДОРОВ'Я СПОРТСМЕНІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ З ВАДАМИ

Кузьменко Вікторія Юріївна

старший викладач кафедри фізкультурно-спортивної реабілітації та спортивних і рухливих ігор Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Романова Ірина Миколаївна

студентка 2 курсу спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Качур Євген Юрійович

кандидат медичних наук, доцент кафедри фізкультурно-спортивної реабілітації та спортивних і рухливих ігор Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Високий рівень конкурентоспроможності, стрімке зростання результатів вітчизняних спортсменів з інвалідністю на міжнародних змаганнях пов'язані з впровадженням

систем підготовки, що характеризуються постійним нарощуванням обсягів та інтенсивності тренувальних навантажень з метою досягнення максимального тренувального та